

В. Семиноженко, голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України, академік НАН України:

«...Дискусії про те, чи варто фінансувати науку в бідній країні, коли грошей не вистачає на найнеобхідніше, тривають уже понад 20 років. Майже стільки ж виповнилося крилатій фразі 42-го президента США Б. Клінтона “Америка має хороші університети не тому, що багата. Америка багата тому, що має хороші університети”. У 2010 р. фінансування НДДКР у США становило 396 млрд дол., Японії – 142 млрд дол., Китаї – 141 млрд дол., РФ – 22 млрд дол. Україна у 2011 р. із загального та Спеціального фондів держбюджету на фінансування наукових і науково-технічних робіт витратила близько 0,6 млрд дол. Для коректного порівняння: Білорусь і Казахстан на ці цілі виділяє у два-три рази більше. І це загальна світова закономірність: нарощувати наукові інвестиції в посткризовий період. Ми звикли фінансувати науку за залишковим принципом. Це тому що ми небагата країна. Або тому ми й небагата країна?

<...> Наукові дослідження вимагають великих капіталовкладень і часом необмеженого часу для їх проведення. Часто буває так, що дослідник або цілий інститут роками б’ється над вирішенням якоїсь проблеми, але так і не дістає очікуваних результатів. Але ще частіше трапляється так, що, “копаючи” в одному напрямі, учений несподівано для себе робить “побічне” відкриття, яке, однак, перевертає наукові уявлення всього людства, а іноді й назавжди змінює його життя.

Кожен підліток у світі знає, що Інтернет винайшли в ЦЕРНі – найбільшому науковому центрі Європи і світу, чия діяльність сьогодні стала практично синонімом науки. Однак чи багато хто замислювалися над тим, що Інтернет, який зробив у світі справжню й глибоку інформаційну революцію, з’явився як допоміжний проект із суто службовими цілями. У 1989 р. британський учений Т. Бернерс-Лі запропонував своїм колегам, які працюють у центрі ядерних досліджень, зручний механізм пошуку й консолідації інформації за допомогою гіпертекстових документів. Внутрішня мережа ЦЕРНу швидко розвинулася до масштабів Всесвітньої павутини й з’єднала всіх людей планети в єдине мережеве суспільство. Тобто ніхто спеціально не планував створити Інтернет. Він з’явився як допоміжний засіб для вирішення інших наукових завдань. Розробка, профінансована за суто бюджетні гроші, згодом стала колосальним світовим бізнесом. І цей принцип працює всюди для масштабних наукових досліджень.

<...> Я дозволив собі навести хрестоматійні приклади. Однак вони якнайкраще ілюструють тезу про те, що фінансувати науку потрібно систематично й безперервно, адже такою є природа процесів у самій науці.

Тільки постійний і наполегливий пошук істини приносить по-справжньому цінні плоди.

Для того щоб бізнес прийшов з інвестиціями в науку, держава має спочатку забезпечити необхідну базу фінансування. Очікувати від бізнесу, що він візьме науку повністю на себе, так само безглуздо, як і вимагати від нього вкладень у будівництво доріг на тій підставі, що бізнес використовує дорожню мережу для перевезення своїх товарів. У країну без доріг інвестор просто не прийде, як не прийде і в науку, позбавлену державної підтримки.

<...> Крім явної практичної користі людині наука виконує ще одну високу місію – добувати знання про будову навколишнього світу на макро- і мікрорівнях. Озброєні точним знанням про походження і властивості речей, ми здатні уникнути багатьох прикрих помилок. Та й у цілому пристрасть до пізнання істини є однією з фундаментальних рис, що відрізняють людину як біологічний вид.

Сьогодні весь світ розбурханий очікуванням гучних відкриттів від наукового проекту століття – Великого адронного колайдера. Одним з найбільш очікуваних результатів є доказ існування так званої божественної частинки – бозона Хіггса. Згідно із сучасною теорією елементарних часток, бозон Хіггса відповідає за масу у Всесвіті. Існування цієї частки було передбачене ще в 60-х роках минулого століття, але досі реальних підтверджень цьому припущенню не зафіксовано. Зараз фізика впритул наблизилася до того, щоб «побачити» божественну частку. І якщо це відбудеться, частина всесвітнього тріумфу буде належати і українським ученим. Справа в тому, що реалізація амбітних проектів Великого адронного колайдера була б просто неможлива без унікальних детекторних систем, розроблених і виготовлених вченими Інституту монокристалів, Інституту теоретичної фізики ім. Боголюбова та Українського фізико-технічного інституту.

Українські вчені менш відомі світовій спільноті, ніж, наприклад, британські вчені, які стали своєрідним інтернет-мемом. Тим не менш внесок українських вчених у велику науку, яка розширює горизонти пізнання і можливостей людини, є досить значним” *(Стаття Голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації Володимира Семиноженка // Урядовий портал (<http://www.kmi.gov.ua>). – 2012. – 21.05).*